

Nr 117.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörligt tillägg under år 1953 på tjänste- och familjepensioner för statstjänstemän m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 184 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 27 mars 1953, föreslagit riksdagen besluta, att på tjänste- och familjepensionernas grundbelopp skall under år 1953 utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som i propositionen angivits.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft dels följande i anledning av nämnda proposition väckta motioner, nämligen

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ahlberg m. fl.* (I: 456) och den andra inom andra kammaren av herr *von Seth m. fl.* (II: 565), i vilka hemställts, att riksdagen måtte bifalla ifrågavarande proposition med den ändringen att nedsättning av rörligt tillägg på tjänste- och familjepensioner till statstjänstemän m. fl. under år 1953 icke må ske i andra fall eller i annan mån än som kan erfordras för att sammanlagda tjänste- och folkpensionen icke skall överstiga $\frac{2}{3}$ av tjänstens nuvarande slutlön i ortsgrupp 2 ävensom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att frågan om vilka grunder i övrigt som bör gälla rörande rörligt tillägg på tjänste- och folkpension för statstjänstemän m. fl. upptages till behandling i så god tid att frågan kan föreläggas 1954 års riksdag samt att de ytterligare tillägg, som därvid visar sig motiverade, bör gälla retroaktivt från och med den 1 maj 1953;

en inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* väckt motion (II: 566), vari hemställts, att riksdagen måtte bifalla ifrågavarande proposition med viss i motionen föreslagen ändring;

dels ock två likalydande motioner, väckta före den ordinarie motions tidens utgång vid riksdagens början, den ena inom första kammaren av herr *Ahlberg m. fl.* (I: 151) och den andra inom andra kammaren av herr *Kyöling m. fl.* (II: 193), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1953. 6 saml. Nr 117.

Kungl. Maj:t måtte begära skyndsam utredning — verkställd antingen efter direktiv därom av 1951 års pensionsutredning eller av särskilda för uppdraget utsedda — och förslag till utfyllnad av inkomstklyftan mellan tjänste- och folkpensionen på sätt i motionerna angivits.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 456, II: 566 och I: 151.

På grundbeloppen av tjänste- och familjepensioner för statstjänstemän m. fl. utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som gäller angående höjning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna. Då emellertid något sådant procenttal inte gällde under år 1952, beslöts, att det rörliga tillägget på pensionerna under nämnda år skulle utgå efter 53 %. Samtidigt uttalades, att hur det rörliga tillägget på pensionerna för framtiden skulle konstrueras borde sedermera få upptagas till närmare övervägande.

I årets statsverksproposition (Bil. 2, s. 8 och 9) har uttalats, att frågan om lönernas storlek och om grunderna för rörligt tillägg på pensionerna under år 1953 senare skulle få anmälas för riksdagen med hänsyn till att överläggningar i ärendet skulle äga rum med statstjänstemännens huvudorganisationer. I den sedermera till riksdagen avlätna propositionen, nr 82, angående statstjänstemännens löner under år 1953 m. m. har i samband med redogörelsen för träffad överenskommelse med statstjänstemännens huvudorganisationer i lönefrågan framhållits, att i denna överenskommelse inte intagits något om storleken av det rörliga tillägget på pensionernas grundbelopp, enär genom *en inom civildepartementet utarbetad promemoria* angående samordningen av tjänstepension och folkpension, vilken då var föremål för remissbehandling, aktualiserats vissa spörsmål, som påverkade ställningstagandet till frågan om storleken av det rörliga tillägget på pensionernas grundbelopp. Det hade förutsatts, att överläggningar i ämnet skulle upptagas så snart remissbehandlingen avslutats.

Över promemorian har numera remissutlåtanden avgivits av pensionsstyrelsen, statskontoret, statens sakrevision, riksräkenskapsverket, statens avtalsnämnd, statens pensionsanstalt, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, 1951 års pensionsutredning, styrelsen för Svenska landskommunernas förbund, styrelsen för Svenska landstingsförbundet och styrelsen för Svenska stadsförbundet, av Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation gemensamt samt Sveriges akademikers centralorganisation. Pensionerade statstjänstemäns riksförbund har i ärendet inkommit med en skrift.

De avsedda överläggningarna i ämnet med statstjänstemännens huvudorganisationer har slutförts den 21 mars 1953.

Gällande bestämmelser beträffande samordningen av folkpension och av statsmedel utgående tjänstepension m. m. redovisas i propositionen å s. 3—5. Till denna redogörelse tillåter sig utskottet hänvisa.

Innehållet i *departementspromemorian och utlåtandena däröver* behandlas i propositionen å s. 5—20. Utskottet får hänvisa till redogörelsen härutinnan.

Departementschefen har anfört följande.

»I den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen nr 82 har föreslagits, att på statstjänstemännens löneplanslöner skall under år 1953 utgå tillägg med samma belopp som under år 1952. Frågan om storleken av det rörliga tillägget på tjänstepensionerna upptogs emellertid icke till behandling i nämnda proposition, då detta spörsmål komplicerats genom de vid årets riksdag beslutade förhöjningarna av folkpensionerna och inverkan därav på frågan om samordningen av tjänstepension och folkpension.

De spörsmål, som gäller samordningen av tjänstepension och folkpension, kan sägas avse, huruvida och på vilket sätt hittillsvarande folkpensioner och höjningar av dem skall inverka på tjänstepensionerna. En sådan inverkan kan innebära dels en reduktion av tjänstepensionens totala värde och dels en sådan omfördelning av detta värde mellan tiden före folkpensionsåldern och tiden från denna, att årsbeloppet av tjänstepensionen blir större före folkpensionsåldern än därefter. Vid tillkomsten av nuvarande pensionsbestämmelser befanns en viss nedsättning av tjänstepensionsnivån böra ske med hänsyn till den då aktuella väsentliga höjningen av folkpensionerna. Nedsättningen ansågs icke i och för sig böra inverka på tjänstepensionsvärdets fördelning på tiden intill folkpensionsåldern och tiden från nämnda ålder — nedsättningen slogs alltså ut på hela tjänstepensionstiden — men tjänstepensionen, som skulle utgöra $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönen med viss minskning, ansågs likväl böra förändras på sådant sätt, att den skulle utgå med ett högre belopp intill folkpensionsåldern och med ett mindre belopp därefter, varvid skillnaden mellan de båda beloppen skulle, för hel pension räknat, bli 792 kronor. Denna anordning skulle innebära ett slags förskottering av folkpensionen.

I den inom civildepartementet upprättade promemorian framhålles, att förskotteringsanordningen — till följd av att en del av tjänstepensionen, som ersättes av ett förskott, utgör ett fixt belopp, medan rörligt tillägg efter f. n. 53 % utgår på förskottet — kommit att bereda pensionstagarna en viss fördel, dock icke såvitt angår tjänstepensioner, som ligger över gränsen för maximeringen av det rörliga tillägget, eller i fråga om tjänstelivräntor. I promemorian diskuteras frågan om en värdeförändring av tjänstepensionerna med hänsyn till denna icke förutsedda utveckling och till den vid årets riksdag beslutade standardhöjningen av folkpensionerna. Vidare diskuteras i promemorian, huruvida man med hänsyn till den utbredda

missuppfattningen, att skillnaden mellan tjänstepensionens belopp för tiden intill folkpensionsåldern och tiden därefter utgör ett realavdrag, bör bibehålla förskotteringsanordningen.

Vid remissbehandlingen har det visat sig finnas mycket delade meningar i fråga om samordningen av tjänstepension och folkpension. Meningsskiljaktigheterna gäller både folkpensionernas inverkan på tjänstepensionernas värde och fördelningen av detta värde på olika tidsperioder.

I flera remissyttranden har också framhållits, att man i detta sammanhang endast torde kunna uppnå en provisorisk lösning av frågan om samordning av tjänstepension och folkpension. För egen del ansluter jag mig till denna uppfattning och förordar därför i det följande, att man f. n. bör begränsa ställningstagandet till hur samordningsfrågan bör lösas i avbidan på ett definitivt ståndpunktstagande till pensioneringssystemet över huvud taget. Härvid träder i förgrunden spörsmålet vilken hänsyn som bör tagas till den vid årets riksdag beslutade standardhöjningen av folkpensionerna. Att nu taga ställning till frågan om ett undanröjande av de icke avsedda verkningar till fördel för pensionstagarna, som kan anses ha uppkommit genom det nuvarande samordningssystemet, synes icke möjligt utan vidare utredning. Om en jämkning i pensionsbestämmelserna nu skulle göras med hänsyn därtill, finge det, såsom framhållits i departementspromemorian och understrukits av statskontoret, i varje fall anses skäligt att tillse, att nuvarande pensionstagare icke i anledning därav får vidkännas någon försämring. Frågan, vars praktiska betydelse kraftigt reduceras härigenom, sammanhänger vidare dels med problemet om tjänstepensionsvärdets fördelning på olika tidsperioder, dels med vissa ännu icke lösta spörsmål rörande förhållandet mellan pension och lön, som torde komma att uppmärksammas vid 1951 års pensionsutrednings fortsatta arbete. Vid en provisorisk lösning är det givetvis angeläget att man tillser, att möjlighet finnes att framdeles vidtaga de ändringar i gällande samordningssystem, som framdeles kan komma att beslutas.

De överläggningar, som ägt rum med statstjänstemännens huvudorganisationer, har den 21 mars 1953 lett till att enighet uppnåtts med Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation om att på pensionernas grundbelopp skall under år 1953 utgå rörligt tillägg enligt samma grunder som under år 1952, dock med följande undantag, som innefattar ett provisoriskt lösande av samordningsfrågan. Å det rörliga tillägget på tjänstepensionernas grundbelopp skall för den, som uppnått 67 års ålder, från och med den 1 maj 1953 göras avdrag med för oavkortad pension cirka 280 kronor för år, motsvarande beloppet av den från och med samma tidpunkt beslutade höjningen av sådan folkpension, som utgår till gift folkpensionär, vars make uppbär folkpension.

Sveriges akademikers centralorganisation har vid överläggningarna anslutit sig till överenskommelsen men förklarat sig betrakta den angivna

reduceringen som en minskning av det felslag som blivit en följd av gällande samordningsbestämmelser. Organisationen har därvid framhållit, att i anslutning till reduceringen en höjning av gränsen för det rörliga tillägget skulle vara motiverad för tid efter 67 års ålder, men icke påkallat att denna fråga prövas förrän resultatet föreligger av pågående utredning rörande pensioneringssystemet. Liknande synpunkter har vid överläggningarna anförts av Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation.

För att förenkla beräkningarna av pensionerna och för att automatiskt kunna beakta verkningarna av gällande avrundningsregler beträffande avkortade pensioner torde bestämmelserna om den föreslagna reduktionen för pensionstagare i allmänhet lämpligen böra ges ungefär den utformningen, att beloppet av rörligt tillägg å tjänstepension skall från och med den månad, varunder vederbörande uppnått 67 års ålder, minskas med ett belopp, motsvarande 35 % av skillnaden mellan tjänstepensionens grundbelopp för tiden före 67 års ålder och dess från nämnda ålder gällande grundbelopp. Detta innebär, att det rörliga tillägget på oavkortad pension minskas med 277,20 kronor för år och på avkortad pension med ett i förhållande till avkortningsgraden reducerat belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att taga närmare ställning till frågan vilka reduktionsbestämmelser som bör gälla för sådana fall, där nu angivna anordning icke kan tillämpas, exempelvis beträffande de äldre, omreglerade pensionerna i statens pensionsanstalt, vilka utgår med lika belopp före och efter folkpensionsåldern.

Såsom i departementspromemorian framhållits utgör gällande bestämmelser icke hinder för en anordning av den art här föreslagits.

Vid de nyssnämnda överläggningarna har också diskuterats, huruvida man i syfte att underlätta genomförandet av en ändrad samordning av tjänstepension och folkpension bör redan nu beträffande dem, som framdeles tillträder ordinarie tjänst eller beviljas pension, införa förbehåll av den art, som angivits i vissa remissyttranden, angående skyldighet att underkasta sig ändring i fråga om pensionsunderlagen eller pensionernas grundbelopp. I betraktande av de möjligheter i övrigt, som står till buds att genomföra en ändrad samordning — bl. a. finnes i det nuvarande rörliga tillägget en vid marginal för att möjliggöra den omläggning, som kan befinnas önskvärd — anser jag det emellertid inte påkallat att man nu stadgar dylika förbehåll.

Vad beträffar de pensionsavgifter, som enligt SPA-reglementet skall erläggas till statens pensionsanstalt, anser jag tillräcklig anledning icke finnas att för provisorietiden föreskriva hänsynstagande till den kostnadsminskning, som följer av vad i det föregående föreslagits. Ej heller torde det vara möjligt att verkställa någon omräkning av redan erlagda avgifter.

Vilka grunder för det rörliga tillägget på pensionerna som bör gälla efter utgången av år 1953 torde sedermera få upptagas till övervägande.

Om ställning till detta spörsmål icke tagits före årsskiftet 1953/54 synes provisoriskt få tillämpas samma grunder som under innevarande år.»

Utskottet. Till en början vill utskottet erinra om att vid de allmänna överläggningar angående storleken av de statsanställdas pensioner, som förekom mellan 1945 års lönekommitté och personalorganisationerna, man stod inför ett nytt läge i och med 1946 års beslut om avsevärt höjda folkpensioner. Överläggningarna utmynnade i första hand i ett uttalande, att — om hänsyn inte toges till folkpensioneringens blivande anordnande — tjänstepensionsunderlagen i princip borde avvägas till belopp motsvarande $\frac{2}{3}$ av slutlönerna på 2-ort i den nya löneplanen. Samtidigt framhölls emellertid, att de nya grunderna för folkpensioneringen, som skulle gälla fr. o. m. år 1948, innebar en kraftig höjning av folkpensionernas belopp, då nämligen ålderspensionerna utan behovsprövning skulle utgöra 1 000 kronor för ensamstående och 800 kronor för annan folkpensionsberättigad. Vid överläggningarna hade man kommit fram till att hänsyn borde tagas till den blivande folkpensioneringen och att man borde särskilt utreda frågorna, huru samordning av folkpension och tjänstepension skulle ske och vilken inverkan folkpensionen borde ha på tjänstepensionsbeloppen.

Nu gällande regler för samordning av folkpension och av statsmedel utgående tjänstepension framkom såsom resultat av förhandlingar mellan 1946 års pensionskommitté och personalorganisationerna. Lösningen innebär väsentligen *dels* att man avsett att jämka den tidigare riktpunkten för tjänstepensionsavvägningen — $\frac{2}{3}$ -nivån — något nedåt med hänsyn till folkpensioneringens större effektivitet, *dels* att man genom en anordning med folkpensionsförskott velat åstadkomma en utjämning av de samlade förmånerna av tjänste- och folkpension för tid före och för tid efter 67 års ålder utan att denna utjämning kollektivt sett skulle inverka på tjänstepensionernas värde. Det åsyftade utfallet av samordningen var, att statstjänstemän m. fl. skulle på grund av den förbättrade folkpensioneringen få sina sammanlagda pensionsförmåner höjda med belopp motsvarande för gift folkpensionär, vars make också uppbär folkpension, omkring 75 procent av de icke-behovsprövade folkpensionsförmånerna.

Samordningssystemet är så konstruerat, att rörligt tillägg utgår på de i tjänstepensionerna ingående folkpensionsförskotten, medan det från pensionstagarens 67-årsålder gällande avdraget är fixerat (792 kronor för år). Det närmast avsedda resultatet av samordningen uppnås vid sex procent rörligt tillägg, och högre tillägg leder följaktligen till fördel för pensionstagarna. Vid f. n. tillämpat procenttal för beräkning av det rörliga tillägget — 53 — är folkpensionsförskotten omkring 44 procent större än vid sexprocentnivån. För att samordningen vid nuvarande rörliga tillägg skulle ge samma resultat som vid sexprocentnivån skulle följaktligen folkpensionsavdraget (såsom nämnts f. n. 792 kronor) behöva höjas med omkring

350 kronor. Storleken av detta »felslag» är den ena av anledningarna till att jämkning nu föreslås i fråga om det rörliga tillägget på tjänstepensionerna. Den andra anledningen är de standardtillägg, som nu utgår på folkpensionerna och som utgör 280 kronor för år för den, vars make också uppbär folkpension, och 350 kronor för år för annan folkpensionär.

Det föreliggande propositionsförslaget innebär, att på det rörliga tillägget på tjänstepensionerna — vilket liksom under föregående år f. n. beräknas efter 53 procent — skall för den, som uppnått 67 års ålder, fr. o. m. den 1 maj 1953 göras avdrag med för oavkortad pension omkring 280 kronor för år. Det nuvarande avdraget på 792 kronor höjes sålunda till ca 1 070 kronor. Inte heller detta höjda avdrag göres automatiskt beroende av det rörliga tilläggets storlek, medan de i tjänstepensionerna ingående folkpensionsförskotten alltjämt skall automatiskt variera vid ändring i det rörliga tillägget. Samordningssystemets tekniska konstruktion bibehålles sålunda oförändrad, men inkomstutjämnningen blir mindre fullständig än den, som 1947 års system ursprungligen innebar. Vad beträffar pensionsförmånernas storlek medför ett genomförande av förslaget, att pensionstagarna — om man bortser från att nu utgående löner inte i alla lönelägen höjts i samma grad som motsvarande pensioner — erhåller i pension *dels* belopp motsvarande $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönerna, *dels ock* belopp likvärdiga med omkring 83 procent av den nu gällande folkpensionen å 1 400 kronor. Trots att folkpensionens realvärde sedan år 1948 ökat, får således statspensionärerna enligt förevarande förslag tillgodogöra sig folkpensionsförmånerna till större del än vid samordningssystemets tillkomst.

Vid sina överväganden av det föreliggande problemet har utskottet — med hänsyn till att det i propositionen framlagda förslaget bygger på en förhandlingsöverenskommelse och i avbidan på ytterligare utredning åsyftar endast en provisorisk lösning av samordningsfrågan genom utformningen av reglerna för det rörliga tillägget — funnit sig böra godtaga förslaget.

Vid sådant förhållande anser sig utskottet — även om dessa önskemål ur de berörda pensionärsgruppernas synpunkter må te sig förståeliga — icke kunna tillstyrka några åtgärder i anledning av vare sig motionen II: 566, vilken åsyftar att i avbidan på samordningsproblemets slutliga lösning allenast ett mot 45 kronors folkpension svarande belopp skulle frånräknas tjänstepensionen från och med den 1 maj 1953, eller motionerna I: 456 och II: 565, i vad däri yrkas att nedsättning av rörligt tillägg på tjänste- och familjepensioner till statstjänstemän m. fl. under år 1953 icke skall ske i andra fall eller i vidare mån än som må erfordras för att den sammanlagda tjänste- och folkpensionen icke skall överstiga två tredjedelar av den nuvarande slutlönen å ortsgrupp 2.

I motionerna I:456 och II:565 har vidare yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att frågan om vilka grunder i övrigt

som bör gälla beträffande rörligt tillägg å tjänste- och folkpension till statstjänstemän m. fl. upptages i så god tid att frågan kan föreläggas 1954 års riksdag, ävensom att de ytterligare tillägg som därvid kan visa sig motiverade skall gälla retroaktivt från och med den 1 maj 1953. Därjämte yrkas i de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 151 och II: 193, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag till utfyllnad av inkomstklyftan mellan tjänste- och folkpension på sätt i motionerna närmare angivits. För egen del vill utskottet i anledning av dessa motionsyrkanden allenast uttala, att utskottet förutsätter, att de i motionerna framförda synpunkterna blir uppmärksammade vid den förestående ytterligare utredningen i frågan, vid vilket förhållande någon riksdagens åtgärd i anledning av yrkandena i fråga icke synes påkallad. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att utskottet i anledning av vid 1951 års riksdag väckta motioner i utlåtande nr 74, vilket godkändes av riksdagen, uttalade önskvärldheten av att frågan om samordningen mellan tjänste- och folkpension upptoges som en av de första etapperna i 1951 års pensionsutrednings arbete. Såvitt utskottet kan bedöma, kan dock behandlingen av det vittutseende problemkomplex, varom här är fråga, svårligen tänkas påskyndad därhän, att förslag i ämnet kan vara att förvänta till nästa års riksdag.

Vad beträffar den närmare utformningen av bestämmelser i ämnet har utskottet inte något att erinra mot vad departementschefen förordat. Kungl. Maj:t bör sålunda bl. a. äga taga närmare ställning till samordningsfrågan beträffande vissa speciella slag av pensioner. Enligt utskottets uppfattning bör detta inrymma befogenhet för Kungl. Maj:t att jämväl besluta, att reduktion med hänsyn till folkpensionen över huvud taget inte skall göras i sådana speciella fall, om så finnes skäligt med hänsyn till vad som principiellt förordats.

I likhet med departementschefen finner utskottet de förordade jämkningarna i samordningssystemet inte motivera någon ändring i fråga om grunderna för beräkning av SPA-avgifter eller någon omräkning av redan erlagda sådana avgifter.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:456 och II:565 samt II:566, förstnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, besluta, att på tjänste- och familjepensionernas grundbelopp skall under år 1953 utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som av departementschefen angivits;

II. att motionerna I:456 och II:565, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionerna I:151 och II:193 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Näs-gård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Pålsson, Näs-ström, Bergh, Hesselbom, Einar Persson, Birger Andersson, Ragnar Persson och Axel Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Andersson i Malmö, Rubbestad, Lindholm, Eriksson i Sandby, fröken Elmén, herrar Åkerström, Kyling, Nihlfors, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Blidfors, Svensson i Stenkyrka och fröken Ager.

Reservationer.

1) av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp och *Kyling*, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7, som börjar med »Vid sina» och slutar med »ortsgrupp 2», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vid sina överväganden av det föreliggande problemkomplexet har utskottet — med hänsyn till att det i propositionen framlagda förslaget bygger på en förhandlingsöverenskommelse och i avbidan på ytterligare utredning åsyftar endast en provisorisk lösning av samordningsfrågan genom utformningen av reglerna för det rörliga tillägget — funnit sig böra godtaga förslaget med allenast den modifikationen att nedsättning av rörligt tillägg på tjänste- och familjepensioner till statstjänstemän m. fl. under år 1953 icke skall ske i andra fall eller i vidare mån än som må erfordras för att den sammanlagda tjänste- och folkpensionen icke skall överstiga två tredjedelar av den nuvarande slutlönen å ortsgrupp 2, varvid självfallet förutsättes att, därest efter tillämpning av reduktionsregeln totalförmånerna ändock skulle överstiga nämnda två tredjedelar, någon ytterligare reduktion inte skall ifrågakomma. Den ändring utskottet sålunda ansett sig böra föreslå sammanfaller i sak med de yrkanden i berörda avseenden som framförts i motionerna I:456 och II:565. Däremot har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka motionen II:566.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I:456 och II:565, såvitt nu är i fråga, samt med avslag å motionen II:566, besluta, att på tjänste- och familjepensionernas grundbelopp skall under år 1953 utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som av departementschefen och utskottet angivits;»

2) av herrar *Ohlon, Axel Andersson, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, herr *Nihlfors* och fröken *Ager*, vilka ansett att

dels sista meningen i första stycket av utskottets yttrande bort utgå,

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 7 börjar med »Vid sina» och på s. 8 slutar med »års riksdag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den reella och tekniska samordning av statlig tjänstepension och folkpension, som varit gällande sedan år 1948, har bland pensionstagare, vilka uppnått 67 års ålder, vållat mycket stor irritation. Såsom av det föregående framgår är denna dock till stor del beroende på bristande kännedom om innebörden i samordningen, vilken som ovan nämnts betyder att gift folkpensionär, vars make uppbär folkpension, skulle i genomsnitt få behålla 75 % av de icke behovsprövade folkpensionsförmånerna. Genom att statsverket icke lämnat pensionstagarna någon information härom, torde ansvaret för att misstämningen blivit så djupgående till stor del läggas på statsverket.

Såsom i det föregående nämnts utgör de nuvarande reglerna för samordningen resultatet av under år 1946 förda förhandlingar. Vid dessa hävdade emellertid personalrepresentanterna att den med 1945 års lönekommitté träffade uppgörelsen icke innefattade något bindande medgivande från tjänstemännens sida om minskning av tjänstepensionsunderlaget med hänsyn till folkpensionen. När personalrepresentanterna ändock gick med på en reell samordning genom minskning av tjänstepensionen med ett belopp, som motsvarar 200 kronors folkpension, får detta betraktas som en kompromiss. Några mera principiella överväganden av frågan om folkpensionens inverkan på tjänstepensionen torde icke ha förekommit. Betecknande är att från tjänstemannahåll framfördes vid förhandlingarna år 1946 vissa speciella önskemål rörande det statliga pensionssystemets utformning, t. ex. problemet om genomförande av principen om pensions oantastbarhet, från vilken princip ovannämnda minskning av tjänstepensionen finge anses utgöra ett avsteg. 1946 års pensionsakkunniga framhöll därvid, att detta och andra problem syntes vara förtjänta av sådant beaktande att en särskild utredning borde komma till stånd.

Icke förrän i början av år 1951 tillsattes en speciell kommitté, benämnd 1951 års pensionsutredning, som enligt sina direktiv skall göra en översyn

av det statliga pensionssystemet och utreda andra därmed sammanhängande spörsmål. Den skall därvid ägna frågan om samordningen mellan tjänstepension och folkpension uppmärksamhet.

Utskottet vill erinra om att vid 1951 års riksdag väcktes motioner, i vilka hemställdes om en förutsättningslös utredning angående ifrågavarande samordning. I anledning härav uttalade utskottet i sitt utlåtande nr 74, som godkändes av riksdagen, att det vore önskvärt att frågan om samordningen upptoges som en av de första etapperna i 1951 års pensionsutrednings arbete.

Då nämnda utredning varit i verksamhet under mer än två år, vill utskottet med hänsyn till samordningsfrågans stora betydelse — även psykologiskt — nu uttala den bestämda förhoppningen, att utredningsarbetet med all kraft forceras, så att förslag rörande här ifrågavarande problemkomplex kan föreläggas 1954 års riksdag.

Vid sitt ställningstagande till det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget avseende storleken av det rörliga tillägget å de statliga tjänstepensionerna under år 1953 har utskottet kunnat konstatera, att förslaget bygger på en förhandlingsöverenskommelse med statstjänstemännens topporganisationer. Däremot har överläggningar icke ägt rum med de pensionerades organisation, vilket utskottet anser vara förvånansvärt och ägnat att försvåra förslagens genomförande utan misshälligheter. Den reaktion som förekommit i anledning av detta förfaringssätt — må vara att det formellt kanske är riktigt — är enligt utskottet fullt förståelig.

Utskottet kan emellertid icke undgå att taga hänsyn till att en överenskommelse med förhandlingsberättigade personalorganisationer föreligger och att i detta sammanhang principiellt viktiga frågor ligger under utredning, varför utskottet kan godtaga förslaget men endast som ett provisorium för innevarande år.

Vid sådant förhållande anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen II:566, vilken åsyftar att i avbidan på samordningsproblemets slutliga lösning allenast ett mot 45 kronors folkpension svarande belopp skulle frånräknas tjänstepensionen fr. o. m. den 1 maj 1953.

Ej heller kan utskottet tillstyrka bifall till motionerna I:456 och II:565 i vad däri yrkas att nedsättning av rörligt tillägg på tjänste- och familjepensioner till statstjänstemän m. fl. under år 1953 icke skall ske i andra fall eller i vidare mån än som må erfordras för att den sammanlagda tjänste- och familjepensionen icke skall överstiga två tredjedelar av den nuvarande slutlönen å ortsgrupp 2. Utskottet har därvid ansett förslaget svåröverskådligt till sina konsekvenser och innefatta spörsmål, som är i behov av särskild utredning.

Vidare yrkas i de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I:151 och II:193, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag till utfyllnad av inkomstklyftan mellan

tjänste- och folkpension på sätt i motionerna närmare angivits. För egen del vill utskottet i anledning av dessa yrkanden allenast uttala, att utskottet förutsätter, att de i motionerna framförda synpunkterna blir uppmärksammade vid den förestående ytterligare utredningen i frågan, vid vilket förhållande någon riksdagens begäran om utredning på sätt motionärerna påyrkat icke synes påkallad.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I:456 och II:565, såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1954 års riksdag om en definitiv och tillfredsställande lösning av frågan om samordning av tjänste- och folkpension;»